

## *Mya arenaria* Sandmussla



© Foto. Erkki Leppäkoski. Åbo Akademi.

<b>Svenskt vardagsnamn</b>	Sandmussla
<b>... och på andra språk</b>	Norska: Vanlig sandskjell; Danska: Almindelig sandmusling; Engelska: Soft-shelled clam. Sand gaper. Long-necked clam. Steamer clam; Tyska: (Gemeine) Sandklaffmuschel. Strandauster; Franska: Clam (mye).
<b>Vetenskapliga namn</b>	<i>Mya arenaria</i> Linnaeus, 1758; fam. Myidae Synonym(er):
<b>Organismgrupp(er)</b>	Musslor (klass Bivalvia), Blötdjur (fylum Mollusca)
<b>Storlek och utseende</b>	Sandmusslan blir vanligen inte större än 2–5 cm, men kan bli upp till ca 12-15 cm stor. Skalet är vitt eller svagt gulaktigt. På skal av levande musslor finns ett blekgrönt till brungult ytterskikt (periostracum), men på uppspolade skal är detta skikt vanligtvis bortskavt. Skalets äldsta parti är bucklan, som är skalets mest välvda del. Musslorna består av ett höger- och ett vänsterskal, som sitter ihop upptill med ett elastiskt låsband, vilket fäster vid vänsterskalets relativt stora bandplatta. <i>(Källa: Vattenkikaren)</i>
<b>Kan förväxlas med</b>	Trubbig sandmussla ( <i>Mya truncata</i> ), där skillnaden är att skalen avskurna i bakänden. Kan också förväxlas med avlång sandmussla ( <i>Lutraria lutraria</i> ), som ofta har ett mörkare periostracum och saknar

	bandplatta.
<b>Geografiskt ursprung</b>	Anses ursprungligen härstamma från Stilla Havet under Miocen. Spred sig till Atlanten, inklusive Europa under tidig Pleistocen. Strax därefter dog de ut i Stilla Havet och i de Europeiska vattnen och populationer fanns endast kvar längs delar av Nordamerikas ostkust (osäkert var syd och nordgränsen går) (Strasser,1998).
<b>Första observation i svenska vatten</b>	De första observationerna i Östersjön kan ha gjorts redan i mitten av 1200-talet. Det är oklart när musslan först upptäcktes i svenska vatten, men i början av 1900-talet fanns den längs väst- och sydkusten.
<b>Förekomst i svenska havs- och kustområden</b>	Sandmusslan förekommer på grunt vatten längs den svenska ostkusten ända upp till Bottenhavet, samt i Bälthavet, Kattegatt och Skagerrak.
<b>Övrig förekomst utanför ursprungligt utbredningsområde</b>	Sandmusslan finns i hela Östersjön, med undantag för Bottenviken och östra Finska viken. Musslan finns också längs Nordsjöns kuster, från Norge och Färöarna i norr till Frankrike i söder. Den är introducerad till Medelhavet och Svarta havet. Den är även introducerad till Stilla Havets ostkust (Alaska, British Columbia, Washington, Oregon och Kalifornien).
<b>Referenser till observationer i områden nära svenska farvatten</b>	Sydöstra Östersjön (Krzymińska, 1993) Sydvästra Östersjön (Forster & Zettler, 2004)
<b>Troligt införselsätt</b>	Fossil har visat att arten fanns i Europa under pleistocen före istiden. Då dog arten ut här, men fanns kvar längs den amerikanska Atlantkusten. Det är möjligt att vikingar, oavsiktligt eller för att använda som mat eller bete under hemresan efter färder i västerled tog med sig sandmusslan till Östersjön redan före år 1000 (Petersen <i>et al.</i> , 1992). Enligt andra källor kan musslan ha återkommit till Europa under sen medeltid, kanske på 1500-talet. Musslan kan ha kommit med som fripassagerare, som larver i vatten, i sediment kring barlaststenar eller fastsittande på båtbottnar.
<b>Miljö där arten förekommer</b>	Sandmusslan lever vanligtvis nedgrävd i mjukbottnar, men kan också leva bland håligheterna i blåmusselmattor. Den förekommer på vattendjup från några centimeter till flera tiotal meter. När en sandmussla har grävt ner sig sitter den praktiskt taget orörlig på samma ställe resten av sitt liv. Ju större och äldre musslan är, desto

	<p>djupare sitter den i botten. Den har ett långt andningsrör och om den finns på mycket grunt vatten kan andningshålet blir torrlagt när det är lågvatten. På en grund sandbotten kan man se andningsrörens mynningar som dubbla hål i botten, omgivna av en krans av ljuskänsliga tentakler. Som ettåring finns musslan 5-10 cm ner i botten, och vid 10 års ålder är den nergrävd till ca 40 cm djup. Unga musslor riskerar att bli fiskföda, men de stora, djupt nergrävda musslorna är praktiskt taget oåtkomliga för fiender och fryser inte ihjäl ens under stränga isvintrar. En sandmussla kan bli 10-12 år gammal. (Källor: Vattenkikaren)</p>
<b>Ekologiska effekter</b>	<p>Sandmusslan har troligen funnits hos oss i över 500 år och den är naturaliserad varför det är svårt att identifiera vilka effekter dess introduktion har fått. Om sandmusslan förekommer i mycket stora mängder kan arten bli dominerande i en sandbotten och konkurrera om mat och utrymme med andra musslor. Många sandmusslor nedgrävda i ett område kan orsaka förändringar av livsmiljön där (Jensen, 2010).</p> <p><i>Mya arenaria</i> är med på listan över de 100 värsta invasiva arterna i Medelhavet (Streftaris &amp; Zenetos, 2006).</p>
<b>Andra effekter</b>	<p>Det finns rapporter om att turismen längs Svarta havets stränder blev lidande på 1970-talet, när sandmusslan förekom i stort antal och tonvis med ruttnande musslor blev liggande på stränderna.</p>
<b>Övrigt</b>	<p>Ibland används beteckningen Myahavet om Östersjön i ett av dess utvecklingsstadier, för ungefär 1 000 år sedan. Utvecklingsperioderna benämns ofta utifrån sådana snäckor och musslor som dominerat och som man nu hittar som fossil i Östersjöns djupa sedimentlager.</p> <p>I USA och Kanada uppskattas och används sandmusslan som mat och fiskas i stor mängd, medan musslan "förvånande nog inte är någon uppskattad art i det annars skaldjursälskande Europa". I Nordamerika fiskar man sandmusslor med hjälp av skrapor som gräver upp musslorna ur bottenarna.</p>

#### Läs mer

- Guide to the Exotic species of the San Francisco Bay: *Mya arenaria*  
[http://www.exoticguide.org/mya\\_arenaria](http://www.exoticguide.org/mya_arenaria) (Besökt 2013-02-20)
- Joint Nature Conservation Committee: *Mya arenaria*  
<http://jncc.defra.gov.uk/page-1720> (Besökt 2013-02-20)
- Marine Life Information Network for Britain & Ireland: *Mya arenaria*  
<http://www.marlin.ac.uk/speciesfullreview.php?speciesID=3839> (Besökt 2013-02-20)
- Mediterranean Science Commission (CIESM): Exotic Atlas: *Mya arenaria*  
<http://www.ciesm.org/atlas/Myaarenaria.html> (Besökt 2013-02-20)
- Petersen K.S., Ramussen K.L., Heinemeier J. & Rud N. 1992. Clams before Columbus? Nature 359:679.
- Strasser M, 1998. *Mya arenaria* – an ancient invader of the North Sea coast. Helgoländer Meeresuntersuchungen 52:309-324.
- Vattenkikaren, Vanlig sandmussla  
<http://www.vattenkikaren.gu.se/fakta/arter/mollusca/bivalvia/myaaren/myaar.html>  
(Besökt 2013-02-20)

#### Mer om bilden

- © Erkki Leppäkoski, Åbo Akademi.  
[http://www.abo.fi/meddelanden/forskning/2001\\_05\\_frammande\\_arter.sht](http://www.abo.fi/meddelanden/forskning/2001_05_frammande_arter.sht)

#### Referenser till artbeskrivning

- Jensen K.R. 2010. NOBANIS – Invasive Alien Species Fact Sheet – *Mya arenaria* – From: Identification key to marine invasive species in Nordic waters – NOBANIS [www.nobanis.org](http://www.nobanis.org). Date of access 20/3/2013.

#### Referenser till fyndplatser

- Conde A., Novais J. & Domínguez J. 2009. Southern limit of distribution of the soft-shell clam *Mya arenaria* on the Atlantic East Coast. Biological Invasions 12:429-432.
- Crocetta F. & Turolla E. 2011. *Mya arenaria* Linné, 1758 (Mollusca: Bivalvia) in the Mediterranean Sea: its distribution revisited. Journal of Biological Research-Thessaloniki 16:188-193.
- Forster S. & Zettler M.L. 2004. The capacity of the filter-feeding bivalve *Mya arenaria* L. to affect water transport in sandy beds. Marine Biology 144:1183-1189.
- Jensen K.R. 2010. NOBANIS – Invasive Alien Species Fact Sheet – *Mya arenaria* – From: Identification key to marine invasive species in Nordic

waters – NOBANIS [www.nobanis.org](http://www.nobanis.org). Date of access 20/3/2013.

- Krzysińska J. 1993. The distribution of *Cerastoderma glaucum* (Poiret), *Macoma baltica* (Linnaeus), *Mya arenaria* (Linnaeus) and *Mytilus edulis* (Linnaeus), in Holocene bottom sediments of the southern Baltic Sea. *Scripta Geol. Spec. Issue 2*:269-273.
- Maximovich M.V. & Guerassimova A.V. 2003. Life history characteristics of the clam *Mya arenaria* in the White Sea. *Helgoland Marine Research* 57:91-99.
- van der Graaf S., de Vlas J., Herlyn M., Voss J., Heyer K. & Drent J. 2009. Macrozoobenthos. Thematic Report No. 10. I: Marencic H. & de Vlas J. (Eds), 2009. Quality Status Report 2009. Wadden Sea Ecosystem No. 25. Common Wadden Sea Secretariat, Trilateral Monitoring and Assessment Group, Wilhelmshaven, Germany.

#### **Referenser till ekologiska och andra effekter**

- Jensen K.R. 2010. NOBANIS – Invasive Alien Species Fact Sheet – *Mya arenaria* – From: Identification key to marine invasive species in Nordic waters – NOBANIS [www.nobanis.org](http://www.nobanis.org). Date of access 20/3/2013.
- Streftaris N. & Zenetos A. 2006. Alien marine Species in the Mediterranean – the 100 “Worst Invasives” and their impact. *Mediterranean Marine Science* 7(1):87-118.

Detta faktablad om *Mya arenaria* skapades den 12 april 2006. Första uppdatering: 6 augusti 2006. Andra uppdatering 11 december 2006. Senaste uppdatering den 20 februari 2013 av Sture Nellbring.